

חזית השלום

ב אחת השיחות האחרונות בפאריס עם נציג בכיר של אש"ף שאל אותי בעלישיחי הפלסטיני: מדוע אתם אינכם מתאחדים? מדוע אין כל הגופים והאישים, המאוגדים תחת גג, המועצה הישראלית למען שלום ישראל-פלסטיני? מקימים מיפלגה משו-תפת, כדי שתוכלו להשפיע על המדיניות של ממשלתכם? לא היתה בפי תשובה.

שאלה זו חוזרת בעשרות שיחות, אסיפות ומגישות, עם התחלת מערכת הבחירות. מדוע לא נעשה ניסיון רציני להקים חזית-שלום רחבה, שתתייצב בבחירות לכנסת הבאה, ושתוכל להכניס לכנסת סיעה גדולה ומלוכדת? הלוואי ויכולתי להשיב על כך.

רגע האמת

כ אשר הקמנו את רשימת העולם הזה — כוח חדש לקראת הבחירות של 1965, באו אלינו אנשים מימין ומשמאל, ליברלים וסוציאליסטים, על פי עקרי נות-היסוד בענייני חוץ ופנים שחרטנו על דגלנו. ראינו בכך התחלה. אחרי ניצחוננו הסרי-התקדים במערכת הבחירות — היתה זו הפעם הראשונה בתולדות

השלום. המשא-ומתן נמשך ונמשך, התקיימו ישיבות ללא-ספור, והתוצאה היתה אפס.

איני מתכוון לפרט ולנתח כאן את הדברים שאירעו, כי אין לי חשק לפתוח פצעים שהגלידו ולעורר פולמוס

מאח

אורי אבנרי

ישן. אגיד רק שני דברים: (א) בכל שלבי הדיונים היה לתנועתנו רצון כן ועז להגיע לאיחוד, ובכל שלב הגישה הצעות שהיו סבירות לאור המצב. (ב) אני משוכנע עתה כי כמה מן המשתתפים ניהלו את המשא-ומתן מתוך כוונה תחילה להביא לפיצוץ במועד הנכון, בצורה שתאפשר להם לגולל את האשמה על אחרים. התוצאה היתה שכל רשימה קטנה הלכה לבדה לבחירות, בתנאים הקשים שנוצרו למחרת ההלם של יום-הכיפורים. סיעתנו נחלה כישלון, אחרי שני ניצחונותיה המפתיעים בבחירות שלפני כן. רבבות בוחרים, שהיו מוכנים להצביע בעד מחנה-שלום גדול ומשמעותי, התייאשו והצביעו, "בכל זאת מערף" — וכך נתנו את

התופעה החשובה ביותר בישראל של 1976. עם הקמת המועצה נקבעה גם עובדה, שיכולה להיות לה משמעות רבה לגבי איחוד מחנה-השלום. בפעם הראשונה מאז שנים רבות נמצאו כל כוחות השלום הפעילים תחת גג אחד — והם הוכיחו במשך יותר משנה שהם מסוגלים לפעול במשותף.

המועצה הישראלית אינה גוף מיפלגתי, ואין היא יכולה וצריכה להופיע בבחירות. כמה מחברי ריה משתייכים למיפלגת העבודה, למפ"ם ולל"ע, והפני-כת המועצה לתנועה פוליטית, המשתתפת בבחירות, היתה דוחפת אותם החוצה.

אולם המועצה היא דגם של איחוד מחנה-השלום, והיא גם הוכחה חיה לכך שמחנה זה מסוגל לתפקד במלוכד. שייכים אליה כל הכוחות שצריכים להיות גופים-מיסודיים לתנועה פוליטית מאוחדת. ומכאן התיק-וזה הגדולה, הטבעית, המתלווה לפעולת המועצה.

ואולם עד לימים האחרונים לא נעשה שום ניסיון להשתמש בדוגמה זו כדי ליצור מציאות חדשה לקראת הבחירות. נדמה שכמה כוחות עויינים רעיון זה מראש.

לפני שבוע הכריזה תנועת העולם הזה במסיבת עיתונאים, על כוונתה להתייצב בבחירות אם לא יקום מחנה מאוחד. השמעתי קריאה מן הלב לאיחוד זה.

בשבת האחרונה התקיימה בגיבעתיים הישיבה הראשונה של גרעין מטה-הבחירות של תנועתנו, ושררה בה הסכמה גמורה — פה-אחד — שיש לעשות כל מאמץ אפשרי כדי להביא להקמת חזית-שלום רחבה. אם לא יקום הדבר, נתייצב למאבק לבדנו כדי למלא בכנסת הבאה, בכוחותינו הדלים, לפחות חלק מן המשימה שהיתה צריכה ליפול על שיכמו של מחנה רחב יותר.

הכוח השלישי

אין לי זמן ואין לי חשק לשחק במישחקים טכסיסיים, מן הסוג האהוב על פונקציונרים מיפ-לנתיים שזויה פרנסתם וזהו עיסוקם העיקרי.

אשתדל לומר כאן במילים פשוטות מהם, לדעתי, התפקיד, הסיכוי והמיבנה של חזית-השלום האפשרית. הכנסת הבאה תיבחר על רקע של ויכוח גדול על בעיות השלום. ביום הבחירות כבר יהיה המאמץ הביני-לאומי להשגת השלום בעיצומי הוויכוח הגדול יהיה בין המערך, המגמגם על "פשרה טריטוריאלית" והמתנגד לשלום ישראל-פלסטיני, ובין הליכוד, הדוגל בארץ-ישראל השלמה והמתנגד, למעשה, לכל שלום אפשרי.

רשימותיהם של ידיו ושות' מתיימרות להופיע כ"כוח שלישי" — אך זוהי יומרה מגוחכת. כי לגבי העניין המרכזי של חיינו — שלום ומילחמה — אין רשימות אלה קיימות כלל. היונים שבחן מגמגמות עוד יותר מאשר רבין, והניצים שבחן אינם נבדלים מן השוליים המטורפים של המחנה הלאומני הקיצוני.

גוף פוליטי חדש, שאין לו מה לומר על ההכרעה הגורלית העומדת לפני המדינה — אינו אלטרנטיבה, אלא רק חבורה נוספת של עסקנים שואפי-שררה. לעומת זאת יכולה חזית-השלום להוות את הכוח השלישי האמיתי — כוח המייצג את הדרך השלישית, האלטרנטיבה הנכונה לרכש של המערך והליכוד.

הכנסת הבאה תעמוד כולה בסימן המשא-ומתן שלום. קרוב לוודאי שתקופת-כהונתה תהיה קצרה. אם תתגבש בז'נבה (ומחוצה לה) סיוטה של הסכם שלום, יהיה צורך ללכת אל העם ולערוך בחירות חדשות לפני חתימתו. אם לא יושג הסדר עד סוף 1977, קרוב לוודאי שתפרוץ מילחמה נוראה ב-1978.

אולם בתקופת-כהונתה קצרה זו יהיה ערך לכל מנדאט בכנסת. ההכרעות עשויות ליפול על חודו של קול אחד. סיעה של חמישה, או אף שלושה, חברי כנסת, בעלי עמדה עקרונית ברורה ועקבית, תוכל למלא תפקיד חשוב ביותר, ואולי מכריע, במצבים מסויימים. אם הממשלה אומנם תלך לקראת הסדר, תוכל סיעה כזאת לספק לה את כוח-העזר הדרוש כדי להשיג רוב. גם אם לא תצליח ללכת בדרך זו, יכולה סיעה קטנה להפעיל עליה לחץ חזק בכיוון זה, כאשר הממ"שלה תהיה זקוקה לקולותיה.

בקיצור: סיעה כזאת תוכל לא רק להתירע, אלא גם להשפיע.

רשימה כזאת תוכל לפנות אל הבוחרים שוחרי-השלום של המערך ולומר להם (כפי שנאמר להם אנחנו, אם נצטרך להופיע לבדנו): כשאתם מצביעים בעד המע"ך, אתם מצביעים בעד יוניס וניצים, בעד רבין ופרס, בעד אבן ודיין, בעד חבורה ססגונית של אופורטוניסטים חסרי-עקרונות, שאין לדעת מה יעשו למחרת היום. אם תצביעו בעדנו, אתם בטוחים שקולותיכם ישרתו את השלום. הם יעמדו לרשות הממשלה, אם זו תלך בדרך השלום.

כמה מנדאטים יכולה חזית כזאת להשיג בכנסת? קשה להינבא. הדבר תלוי בגורמים רבים — במצב (המשך בעמוד 32)

מתקרב רגע האמת

קריאה לליכוד מחנה השלום בישראל

כחות פוליטיים וליצור את האוהרה רבות: הקמת מפלגת השלום הישראלי, הדרושה לשינוי כיוון המיסוד. ראלית, גדולה ומגוונת, שתלכד ב"כיום מפלגת תנועת השלום לעש"שורותיה את כל כוחות השלום למען

מאת ח-כ אורי אבנרי

בשבת לבחור שיחות אלה אני חש בחוסר יכולתי לבטא את אשר אני מבקש לבטא כי אני רוצה לכתוב, מסארי, אני רוצה לקרוא

המאמר ב"הארץ" מיום 27.11.70: הקריאה לחזית-שלום

קולותיהם לממשלה שבלמה כל תזוזה לקראת השלום במשך שלוש שנים.

כתוצאה מכך נוצר בכנסת התשיעית מצב שבו לא היה שום ייצוג משמעותי למחנה-השלום כולו. הרשי-מות הקטנות שמילאו תפקיד כה מרכזי בכנסת הששית והשביעית היו חסרות-אונים בכנסת השמינית. מחנה-השלום הפך תופעת-שוליים בלתי-חשובה.

בתקופה קודרת זו היווה השבועון "העולם הזה" נקודת-אור. הוא היה כלי-התיקשורת ההמוני היחיד ששירת את עניין השלום, מול פני שטיפת-המוח הטור-טאלית במדינה. הוא הודרך במישורין ובעקפין את כל חלקי מחנה-השלום. עמדות, שהוא דבק בהן במשך תקופה ארוכה לבדו, הפכו בעינינו נחלת המחנה כולו.

דרך חדש

בכל התקופה הזאת לא הרפינו אף לחודש אחד ממאמצינו למען איחוד מחנה-השלום — מאמצים שאת רובם לא פירסמנו, כדי לא להרבות תיסכול וייאוש. בשנת 1974 התקיימה על גג ביתו של עמוס קנין סידרה של עשרות פגישות, שאיש-המפתח בהן היה מתי פלד, שעמד בבחירות '73 בראש מחנה "בכל זאת מערף" והתאכזב במהרה מן המשמלה. השתתפתי בכל הישיבות האלה, בצד חברים משינוי, ר"צ, מוקד, קבר-צות-פרופסורים וקבוצות מן המערך. מותר לי לומר כי הייתי אחד הכוחות הדוחפים להגשמת יעד האיחוד.

אולם המאמץ כולו עלה בתוהו, וכעבור כמה חודשים התפרקה החבילה מחוסר תכלית.

לעומת זאת הצליח מאמץ אחר, שגם בניגומו מילאנו תפקיד חשוב ביותר.

במהלך 1974 ו-1975 נפגשתי כמה פעמים באירופה עם נציג בכיר של אש"ף — השיחות הראשונות מסוג זה שנערכו אי פעם. בעיקבות השיחות התפרסמה, באמי-צע 1975, קריאה של שלושה — יוסי אמיתי, עמוס קנין ואנוכי — להקמת מועצה ישראלית למען שלום ישראל-פלסטיני. כעבור כמה חודשים, בסוף 1975, בשלו הת-נאים לכך, ואז קמה רשימת "המועצה הישראלית למען שלום ישראל-פלסטיני", גוף מרשים הכולל אישים המ-ייצגים מיגוון רחב ביותר של כוחות-שלום.

אין ספק בכך שהקמת, המועצה הישראלית היא המאורע החשוב ביותר שאירע במחנה-השלום הישראלי בשנים האחרונות, חשוב יותר מכל אשר התרחש בכנסת התשיעית. עם הפתח השיחות הרשמיות בינה ובין הנהגת אש"ף, היא פתחה דף חדש בהיסטוריה של הסיכסוך בן 100 השנים במרחב. ייתכן מאד שבאחד הימים נוכל לקבוע שהקמת המועצה ופעולתה היו

המדינה שמיפלגה חדשה לגמרי, שלא היתה רסיס של מיפלגה ישנה, נכנסה לכנסת — קיוונו שתהליך זה של התלכדות חדשה יימשך, וכי כך תקום תנועה גדולה. תיקוותנו זו התבדתה. ייתכן שהיינו צריכים להא-שים בכך את עצמנו — אילו הצליח מישוהו אחר במשימה זו. אולם כל מי שניסה לבצע משימה זו עד כה, נכשל אף הוא.

לקראת הבחירות של 1969 התארגנה קבוצה של שוחרי-תמורה, בעלי רצון טוב, ששמה לה למטרה לאחד את מחנה-השלום. התוצאה היחידה של מאמציה היתה הקמת רשימת-רסיס נוספת, שלא עברה את אחוז-החסימה, ושקילקלה לפחות מנדאט אחד לרשימה אחרת. אנחנו זכינו בשני מנדאטים.

ביום ה-27 בנובמבר 1970 פירסמתי בעיתון "הארץ" מאמר תחת הכותרת "מתקרב רגע האמת". השקעתי בו את כל ליבי והגינתי, לפי הנסיון, אמרתי, קשה להקים מחנה מאוחד ערב הבחירות, כי אז מתעוררים כל היצרים, האינטרסים, השיקולים האנוכיים והכי-תנניים, המפריעים לאיחוד. אך הנה עברו הבחירות לכנסת השביעית, הבחירות הבאות אינן צפויות אלא בעוד שלוש שנים. עכשיו הזמן הנכון לפתוח במאמץ רציני להקמת תנועת-שלום גדולה ומאוחדת.

המאמר הציע הצעות מעשיות לגבי המצע והמיבנה האירגוני. הוא הזכיר שתנועה כזאת תוכל להוות כוח חשוב במדינה, ולהשפיע במישורין על דרך המדינה בתקופה גורלית ביותר.

למחרת הפירסום ציפיתי במתיחות לאי-מעטה לת-גובות. ואכן היתה תגובה מדהימה — חוסר-תגובה מוחלט. רק אדם אחד, הד"ר גוי יציב, ראש רשימת-השלום בבחירות 1969, הודיע שהוא מוכן להירתם למאמץ זה בלא-תנאי.

אני שואל את עצמי כיום: מה היה קורה אילו היתה תגובה אחרת? האם לא היתה תנועה רחבה כזאת, אילו כמה ב-1970, משמיעה על מדיניות הממ"שלה? אולי היתה יכולה למנוע את העדרדות המדינה אל הלאומנות היעוררת, שקצרה את קציר-הדמים שלה ביום-הכיפורים?

המחדל הגדול

המחדל ההיסטורי של מחנה-משלום באותן השנים הטיל את צילו על הבחירות של 1973. בניגוד אותה שנה, לפני חודשים לפני הבחירות הצפויות, ו-12 חודשים לפני המועד שבו נערכו הבחי-רות בפועל בעיקבות המלחמה, כינסה סיעתנו בניין הכנסת את הישיבה הראשונה למען איחוד כוחות